

УДК 339.92

Шацька З. Я., к.е.н., доцент

Рузів М. В., магістрант

Київський національний університет технологій та дизайну

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ В УМОВАХ СМАРТ-ЕКОНОМІКИ

Активізація процесів міжнародної торгівлі та світової глобалізації спричинило необхідність трансформації діяльності підприємств з формуванням транснаціональних корпорацій (ТНК). Транснаціональна корпорація – це суб'єкт господарювання, що здійснює підприємницьку діяльність за межами однієї країни [3]. На сьогоднішній день ТНК є домінуючими суб'єктами світової економіки. До ТНК відносять лише ті світові корпорації, які відповідають наступним критеріям:

1. Обсяг продажу продукції корпорації за рік становить не менше 1 млрд. дол. США.
2. Вартість акції корпорації становить не менше 5 дол. США за одиницю.
3. Акції корпорації повинні бути доступними для інвесторів з США.
4. Враховуються показники доходу, чистого прибутку, вартості активів корпорації за останні 12 місяців [4].

В умовах смарт-економіки більшість споживчих товарів на світовому ринку виготовляється десятима найпотужнішими ТНК [1], що працюють в різних секторах світової економіки, серед яких:

1. **«Kraft Foods»** – друга за величиною корпорація з випуску пакованих харчових продуктів. Займає близько 35% глобального ринку плавлених сирків.
2. **«Nestlé S.A»** – світовий виробник продуктів харчування (кондитерські вироби, кава, корм для тварин, косметика та фармацевтична продукція).
3. **«Procter & Gamble»** – світовий виробник споживчих товарів (пральний порошок, мило, дитячі підгузки).
4. **«Johnson&Johnson»** – світовий виробник косметики, санітарно-гігієнічних товарів, медичного обладнання.
5. **«Unilever»** – світовий виробник побутової хімії, продуктів харчування та парфумерії.
6. **«Mars Inc.»** – світовий виробник кондитерських виробів.
7. **«Kellogg's»** – один з найбільших виробників сухих сніданків і продуктів швидкого приготування.
8. **«General Mills Inc.»** – одна з найбільших світових корпорацій з виробництва продуктів харчування, іграшок, одягу та володіє мережею ресторанів.
9. **«PepsiCo»** – світовий виробник напоїв, закусок, продуктів харчування.
10. **«Coca-Cola»** – найбільший в світі виробник сиропів, концентратів, безалкогольних напоїв.

Загалом в світі, за даними міжнародного журналу «Fortune», нараховується понад 500 найпотужніших ТНК, що працюють в різних секторах світової економіки.

Сучасні ТНК – це «міжнародні компанії, що мають свої господарські підрозділи не менше ніж у двох країнах і керують цими підрозділами з одного або декількох центрів на основі такого механізму прийняття рішень, який дозволяє проводити узгоджену політику і загальну стратегію, розподіляючи ресурси технології і відповідальність для досягнення результату – отримання прибутку» [2]. Починаючи з 1985 року ТНК перейшли до п'ятого етапу розвитку, який базується на активному впровадженні в їх діяльність смарт-технологій, смарт-інновацій та смарт-спеціалізації бізнесу. В

подальшій перспективі зростатиме роль ТНК та масштабів транснаціоналізації світового бізнесу. Розвиток науково-технічного прогресу та перехід до смарт-економіки підвищив роль смарт-технологій та смарт-інновацій, які впроваджують провідні світові ТНК для виробництва смарт-продукції. Найбільш популярною смарт-продукцією серед споживачів на сьогоднішній день є смартфони, смарт-годинники, смарт-TV. Smart-технології, як основа smart-економіки, стали необхідним інструментом розвитку сучасних ТНК, провідними з яких є: штучний інтелект (Artificial Intelligence), 3D-друк (3D Printing), доповнена реальність (Augmented Reality), віртуальна реальність (Virtual Reality), промислова робототехніка (Industrial Robotics), промислова метрологія (Industrial Metrology), блокчейн (Blockchain), п'яте покоління мобільного зв'язку (5G). Використання пристроїв інтернету речей (IoT) – комп'ютерних систем і мікропроцесорів для виконання щоденних завдань і обміну інформацією, впровадження пристроїв, які працюють на основі спеціальних чипів, датчиків, програмного забезпечення і мають здатність підключатися до мережі Інтернет, забезпечують перехід діяльності ТНК на вищий рівень цифровізації бізнесу та сприяють виробництву сучасної смарт-продукції.

Література

1. Десять корпорацій, які контролюють світовий споживчий ринок: веб-сайт. URL: <https://variandy.lviv.ua/27971-10-korporatsii-yaki-kontroliuiut-svitovyi-spozhyvchyi-rynok>.
2. Пузирьова П. В., Константиненко Є. С. Вплив діяльності транснаціональних корпорацій на розвиток світової економіки. *Proceedings of VIII International Scientific and Practical Conference Lviv, Ukraine*, 29–31 October 2022. P. 1390–1396.
3. Шацька З. Я., Костіна Н. С. Транснаціональні корпорації агропромислового сектору: сучасний стан та перспективи розвитку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. № 9 (256). С. 28–34. URL: <http://dndiime.org.ua/page/pdf-journal-1>.
4. Шацька З. Я. Глобальні підприємства: досвід функціонування та перспективи розвитку. *Virtus*. 2016. № 5. URL: <http://conference-ukraine.com.ua/index.php?id=virtus>.

УДК 330.3

*Хаустова Є. Б., д.е.н., професор
Коломієць А. А., студент 5-го курсу
Київський національний університет технологій та дизайну*

РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЙ СМАРТ-ЕКОНОМІКИ У ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Смарт-економіка є концепцією, що базується на використанні цифрових технологій для забезпечення підвищення ефективності та конкурентоспроможності економіки країни. Огляд концепту смарт-економіки показав, що її реалізація потребує використання широкого спектру цифрових технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн, Інтернет речей, хмарні технології та інші.

Розвиток смарт-економіки може принести численні користі для економіки країни, зокрема, підвищення продуктивності праці, зменшення витрат та покращення якості послуг. Впровадження цифрових технологій може допомогти забезпечити більш ефективне управління ресурсами, підвищити якість життя громадян та збільшити прибуток компаній.

Для успішного розвитку смарт-економіки необхідні належні регуляторні та інституційні рамки. Держава має забезпечити правову та інфраструктурну базу, яка сприятиме впровадженню цифрових технологій та забезпечить безпеку даних. Також важливо розвивати освіту та кадровий потенціал у галузі цифрових технологій, що допоможе забезпечити необхідну робочу силу [1].